

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

In dit *Intermezzo* belichten we een politicus uit de tijd van de verzuiling, die tegelijk journalist of zelfs hoofdredacteur was. Hoe ging Pieter Jongeling (GPV en het *Nederlands Dagblad*) om met deze dubbelfunctie?

De driedubbele pet van Piet Prins

door **Herman Veenhof** De auteur is journalist bij het *Nederlands Dagblad* en de biograaf van Pieter Jongeling.¹

Pieter Jongeling
Bron: Fotobureau
Stokvis

Pieter Jongeling (1909-1985) was van 1963 tot 1977 lid van de Tweede Kamer voor het Gereformeerd Politiek Verbond (GPV), een van de kleine partijen waaruit in 2000 de ChristenUnie is ontstaan. Maar Jongeling was van 1948 tot 1974 ook hoofdredacteur van een krant, die tot 1967 het *Gereformeerd Gezinsblad* heette en na die tijd het *Nederlands Dagblad*.

Voor Jongeling was het hanteren van die dubbelfunctie geen enkel probleem. Hij zag geen belangenverstrengeling of conflict; sterker nog, hij zag de dubbelfunctie zelfs als wenselijk. Dat lag ten diepste aan zijn opvatting dat de identiteit van de krant een kerkelijke moest zijn. Zowel het GPV als het *Gereformeerd Gezinsblad* en tot 1992 het *Nederlands Dagblad* hadden hun bestaansrecht en het grootste deel van hun achterban te danken aan het bestaan van de gereformeerde kerken (vrijgemaakt). Deze waren ontstaan in 1944 uit een conflict binnen de gereformeerde kerken en vormden altijd een duidelijk afgebakende groep christenen van rond de 130.000 zielen.

Een eigen krant, een eigen partij, een eigen vakbond, en vooral eigen scholen, van basisonderwijs tot aan een theologische opleiding (Kampen, Broederweg): dat werd in de eerste decennia na de oorlog en de kerkscheuring door velen als één pakket beleefd. Het was veilig, maar knelde toch ook steeds meer.

Snaaks

Niet alzo bij Jongeling. De Groninger was aanvankelijk actief in de toen nog kuypertiaanse ARP en trad jong in dienst van de *Nieuwe Provinciale Groninger Courant*. Hij was actief in het verzet en zat vanaf 1942 tot het einde van de oorlog gevangen in concentratiekamp Sachsenhausen. De oorlog en de kerkkeuze stempelden zijn verdere leven.

Bij alle rechtlijnigheid die dat met zich meebracht ('Hij voedde zich uit eigen bron', schrijft de protestantse historicus A.Th. van Deursen niet zonder ironisch dedain), wordt vaak vergeten dat Jongeling ook heel handig, opportunistisch en zelfs snaaks kon zijn. Als politicus bleek hij wendbaar, aimabel en in staat om oneliners en soundbites te formuleren voordat de tijdgeest daarom vroeg.

Hij dacht niet origineel, maar kon de inzichten van anderen als geen ander creatief vertolken. Dat gebeurde in een taal die nu, driekwart eeuw later, nog zo fris als een hoentje overkomt. Helder, bondig, begrijpelijk en vaak met een twist of bon mot op het eind; niet voor niets schreef hij ook zijn leven lang puntige gedichten, spotrijmen op opgeblazen menselijkheden of foute ideologieën.

Spotten kon de christen Jongeling heel goed. Als progressieve kerken in beschermde zaaltjes zelf speelfilms draaien, schrijft hij: 'De grondfout is hier dat men de duivel met Beëlzebub tracht uit te drijven.' En als de Staatsloterij ('een heel oud animeermeisje') wordt gemoderniseerd, klinkt het: 'Het is als de man die op een hellend vlak staat en roept: "Hier sta ik, ik kan ook anders!"'

Goochelen

Het goochelen met dubbele petten zat hem in het bloed. Niet alleen had hij een parallel leven als jeugdboekenschrijver Piet Prins (hij creëerde Snuf de hond), in de eerste jaren was zijn krant een eenmansbedrijf. Jongeling hanteerde wel zes, zeven pseudoniemen om het driemaal in de week verschijnende periodiek te vullen, terwijl zijn vrouw de schaarse kolommen voorzag van naald en draad, kookkunst en pedagogisch vrouwenadvies.

Jongeling groeide niet als hoofdredacteur (hij bleef daar streng en weerde zelfs ingezonden brieven), maar als kinderboekenschrijver en politicus uit tot een bekende Nederlander. Dat mondde uit in onverholen bewondering van de in zijn tijd beroemde Godfried Bomans, die om Jongeling zelfs GPV stemde, al zou de even bourgondische als geprangde ziel in hem nooit enige goesting voor de vrijgemaakte finesses ontwikkelen.

Jongeling schuwde zelf de media niet. Vooral radio en televisie bleken in toenemende mate zijn ding. Het wekte soms zelfs irritatie op, vooral bij *Het Parool*, dat in 1965 een televisieprogramma rondom Jongeling schetste als 'een haast beklemmend bidprentje. Soms was het een komische schets voor één heer, dan weer hing hij de zeer ordentelijke huisvader uit, ten slotte de parlementariër van het onvertogen woord.' Journalist Nico Scheepmaker was milder: 'Jongeling toonde zich een uiterst vriendelijke, bescheiden man, die zijn eigen betrekkelijkheid wel inzag, en daar zonder koketterie over sprak', zei hij in februari 1965 in de GPD-kranten.

1 Herman Veenhof, *Zonder twijfel. Pieter Jongeling (1909-1985), journalist, politicus en Prins*. Barneveld: De Vuurbaak, 2009.